

Зулҳижжанинг ўн куни фазилати

05:11 / 14.08.2018 4897

Аллоҳ таоло Каломи мажидида: **“Тонгга қасам, ўн кечага қасам...”** деган (Фажр, 1-, 2).

Саҳиҳ қавлларга кўра, оятдаги ўн кечадан мурод зулҳижжа ойининг аввалги ўн кечасидир.

Оятда мазкур ойнинг ўн кечаси билан қасам ичилиши ўша кечаларниңг қадри баланд эканидан дарак беради.

Зулхижжанинг аввалги ўн кунлиги фазилати ҳақида ҳадисларда ҳам алоҳида таъкидланган.

لَمَعْلِمٌ أَيْ نَمْ أَمْ مَلَسَ وَهِيلَعُ هَلَلَا هَلَلَصَ هَلَلَأَلْ وُسَرَ لَأَقَ هَلَأَقِسَّابَعْ نَبَأَنَعْ هَلَلَأَلْ وُسَرَ رَأَيْ :اُولَأَقَ رُشَغَلَمَأَيْ يَنْعَيْ مَأَيْ أَلْ وَدَهْ نَمَهَلَلَا هَلَإِبَحَأَاهِي فُجَلَأَصَلَا وَسَفَنَبَ حَرَخْ لُجَرَالِهَلَلَأَلِيَبَسَ يَفُدَأَوْجَلَأَلَوْ هَلَأَقَ هَلَلَأَلِيَبَسَ يَفُدَأَوْجَلَأَلَوْ يَذْمِرْتَلَأَوْهَلَظْفَلَلَأَوْدَوَادَ وُبَأَوْ يَرَأْحَبَلَأَهَأَوَرِءَيِشَبَكَلَذَنَمْ عَجَرِيْ مَلَفَهَلَأَمَوْ دَمَحَأَوْ حَجَأَمْ نَبَأَوْ يَمِرَّادَلَأَوْ

Иbn Аббос розияллоху анҳудан ривоят қилинади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Аллоҳ учун ушбу ўн кунликда қилинадиган солиҳ амаллардан кўра севимлироқ амал йўқдир”, дедилар. Шунда: “Эй Расулуллоҳ, Аллоҳ йўлида жидду жаҳд

қилиш ҳамми?” деб сўралди. У зот: “Ҳа, Аллоҳ йўлида жидду жаҳд қилиш ҳам. Фақат бир киши ўз жони ва моли билан чиқиб, ундан бирон нарсасиз қайтиб келса, бундан мустасно”, дедилар” (Бухорий, Абу Довуд, Термизий, Доримиий, Ибн Можа ва Аҳмад ривояти. Ривоят лафзи Абу Довудга тегишли).

Ҳадисдаги “ўн кунлик” зулхижжа ойининг ўн кунлигидир. Бу нарса бошқа ривоятларда аниқ айтилган. Жумладан, Ибн Ҳибон ва Абу Авона келтирган ривоятда “Аллоҳ даргоҳида зулхижжанинг ўн кунидан афзал кунлар йўқ”, дейилган.

Бу ўн кунликда солиҳ амалларга тарғиб қилинишидан мақсад шуки, ундаги амаллар Аллоҳ учун энг севимли саналади. Бунинг ҳикмати ва сабаби ёлғиз Аллоҳгагина маълум. Бандалар буюрилган ишни адо қилишлари билан кўп мукофот ва савобларга эришадилар. Биз Зулхижжанинг аввалги ўн кунлиги афзал қўрилишидан кўзланган ҳикмат борасида шуни айтамизки, ўша кунларда ҳожилар ҳаж амалларини бажараётган бўладилар, кунларнинг энг улуғи Арафа ва Қурбон ҳайити ҳам айнан шу ўн кунлик ичидадир. Шу сабаб бу вақтда қилинган амаллар Аллоҳ учун энг маҳбуб саналади.

مِّإِيْأَلْصُفَأَلْأَقَمَّلَسَوْهِيَلَعُهُلَلَا إِلَصَهُلُسَرَنَأْنَعُهُلَلِيَضَرَبَجْنَعَوْ
حِيَحَصُهُدَنَسَوْرَأَبْلِأَوَرَجْحَلَا يِدَرْشَعَيْنَعَيْرَشَعَلَا إِيْنَدَلَا

Жобир розияллоҳу анхудан ривоят қилинишича, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар: “**Дунё кунларининг энг афзали ўн кунлик** (яъни зулхижжанинг ўн куни)дир” (Баззор ривояти. Ривоят санади сахих).

Уламолар зулхижжанинг ўн кунлиги афзалми ёки рамазоннинг охирги ўн кунлиги афзалми, деган масалада ихтилоф қилишган. Аллома Ибн Қайийм бу борада қуйидаги фикрни билдирган: “Рамазоннинг охирги ўнлигининг тунлари зулхижжанинг аввалги ўн кечасидан афзалдир. Зулхижжанинг аввалги ўн куни рамазоннинг охирги ўн кунидан афзалдир. Арафа ва қурбонлик қилинадиган кун сабабидан зулхижжанинг аввалги ўн куни афзал. Лайлутул қадр сабабидан рамазоннинг охирги ўн туни афзал саналади”.

رُؤْهُشَلَا دِيَسَ مَلَسَوْهِيَلَعُهُلَلَا إِلَصَهُلُسَرَلَأَقَلْأَقَرَيْرُدْحَلِدِيَعَسَيْبَأْنَعَوْ
هُدَنَسَوْرَكَأَسَعُنْبَأَوْرَأَبْلِأَوْيَقَهُمْرُحَأَوْنَاصَمَرْرَهَشَ
فِيَعَضِ.

Абу Саид Худрий розияллоху анху Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва салламдан ривоят қиласи: **“Ойларнинг саййиди - рамазон, уларнинг ҳурмати энг баланди - зулхижжадир”** (Байҳақий, Баззор ва Ибн Асокир ривояти. Ривоят санади заиф).

Уламолар рамазон ойи зулхижжадан афзаллигини айтишган. Аслида ой ёки амаллар бир-биридан устун бўлади. Масалан, намоз рўзадан афзал. Бироқ бир кун рўза тутиш икки ракат намоздан яхшироқ.

Доримий ва Байҳақий саҳих санад билан келтирган ривоятда айтилишича, Саид ибн Жубайр зулхижжанинг ўн кунида ибодатга жидду жаҳд билан киришар, бошқа вақтда қилмаган саъй-ҳаракатини айнан шу ўн кунликда қиласарди.

الْوَهْلَلِ الدُّنْعُ مَطْعَمٌ أَيْ نَمْ أَمْ لِأَقَمَ لَسَوْهْ يَلْعُهْ لِلِصَّيْبَنْ لِلِأَنْعَرَمْ عَنْ بَأْنَعَ وَلِيَلْهَتْلِنْ مَنْ هِيَ فَأُرْثَكَ أَفْرَشَعَلْمَأَيْ أَلْوَهَدَهْ نَمْ نِيَفَلَمَعَلْنِهْ يَلْبَحَأْ بَحَأْ هَدَنَسَوَهَبَيَشَ يَبَأْنَبَأْ يَنَأَرَبَطَلَأَوْ يَقَهَهَيَبَلَأَوْ دَمَحَأْ هَأَوْرَ دِيمَحَتَلَأَوْ رِيَبَكَتَلَأَوْ حَيَحَصَ.

Ибн Умар розияллоху анху Набий соллаллоху алайҳи ва салламдан ривоят қиласи: **“Аллоҳ наздида ушбу ўн кунликда қилинадиган солиҳ амаллардан кўра улуғроқ ва севимлироқ амал йўқдир. Бас, ушбу (кун)ларда таҳлил, такбир ва таҳмидни кўпайтириинглар!”** (Аҳмад, Байҳақий, Табароний ва Ибн Абу Шайба ривояти. Ривоят санади саҳих).

Ушбу ривоятга кўра, зулхижжанинг аввалги ўн кунлигига “лаа илааҳа иллаллоҳ”, “аллоҳу акбар” ва “ал-ҳамду лиллаҳ” калималарини кўп айтиш яхши экан.

Аввал айтиб ўтилганидек, зулхижжанинг ўн кунида қилинадиган амаллар Аллоҳ учун энг маҳбуб саналади. Шу билан бирга мазкур вақтда Аллоҳ учун севимли бўлган зикр амалга оширилса, нур устига нур бўлади. Фазилатли амал фазилатли вақтда бажарилиши қилинаётган иш учун кўпроқ ажр олиниши ва ундан кўзланган мақсад рўёбга чиқишига сабаб бўлади.

Маълумки, солиҳ амаллар тури кўп. Уларни санаш учун анча саҳифани қоралашга тўғри келади. Ўша амаллар ичидаги энг афзалларидан бири бу – рўзадир. Зулхижжанинг аввалги ўн кунлигига рўза тутиш ҳақида ривоятлар бор. Қуйида улардан баъзиларини ўрганамиз.

َمَلَسَ وَهِيَ لَعْهُ لَلَّا يَلَصِّهُ لَلَّوْسَرُ تُبْيَأْ أَمْ ؛ تَلَاقَ أَهْنَعُهُ لَلَّا يَضَرَّهُ شَيْءٌ أَعْنَعَ
َهَمَمَيْرُخْ نَبَأُ دَمْحَأْ وَدُواهُ وَبَأْهُ مَلَسُمُهَا وَأَهْرُشَعَلَّا يَفَأَمَيْأَاصَ

Оиша розияллоху анҳодан ривоят қилинади: **“Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ўн кунликда бирон марта рўза тутганларини кўрмаганман”** (Муслим, Абу Довуд, Аҳмад ва Ибн Хузайма ривояти).

Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам зуҳлхижжанинг аввалги түққиз кунида рўза тутганлари ҳақида бошқа ривоятлар бор. Шу сабаб уламолар Оиша розияллоҳу анҳонинг бу ривоятини бир неча хил таъвил қилишган. Жумладан:

У зот касаллик ёки сафар туфайли ушбу ўн кунлик рўзасини тутмаган бўлишлари мумкин;

Оиша розияллоҳу анҳо Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам ушбу кунларда рўза тутгандарини кўрмаган ёки эътибор бермаган бўлиши эҳтимолдан холи эмас. Яна Аллоҳ билгувчироқдир!

Мазкур ривоятнинг зоҳирига назар ташласак, зулҳижжанинг аввалги ўн кунида, тўғрироғи, тўқиз кунида рўза тутиш макруҳлиги келиб чиқади. Аммо уламолар бошқа ривоятларни ҳам ўрганиб чиққач, бу кунларда рўза тутиш мустаҳаблиги таъкидлашган.

Биз бу ерда Оиша розияллоху анҳонинг ривоятини маълумот учун, қилинаётган иш холис ва оз бўлса ҳам мукаммал бўлиши учун келтирдик. Энди бошқа ривоятларни ўрганамиз.

مَلَسَ وَهِيلَعُ هَلْلَا هَلْلَاصِي بَنْ لِجَأْوَرَضْعَبْ نَعْ وَتَأْرَمِنَعْ دَلَأَخْنَبَهَدْيَنْهُنَعَ وَمَوْيَوَهَجْحَلَا يَذْعَسْتُ مُوصَيَمَلَسَ وَهِيلَعُ هَلْلَا هَلْلَاصِي لَوْسَرَنَآكْ تَلَآقْ دُوَادْ وُبَآهَأَوَرَ سَيَمَحْلَأَوَرَهَشَلَآنَمَنْيَنَثَلَلَوَأَرَهَشَلَكْ نَمَمَأَيَهَثَالَثَوَاءَرُوشَاعْ بُحَيَّحَصُهَدَنَسَ وَيَقَهَيَبَلَأَوَدَمَحَأَوَيَأَسَنَلَأَوْ

Ҳунайдада ибн Холид хотинидан, у Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам завжаларининг баъзисидан ривоят қиласи: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам зулҳижжанинг тўққиз куни, Ашуро куни ва ҳар ойда (душанба ва пайшанбадан бошлаб) уч кун рўза тутардилар” (Абу Довуд, Насорий, Аҳмад ва Байҳақий ривояти. Ривоят санади саҳих).

Ушбу ривоятда айтилишича, Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам зүхлхижжанинг аввалги тўққиз кунида, Ашуро куни ва ҳар ойда уч кун

рўза тутардилар.

Зулхижжанинг ўнинчи куни Қурбон ҳайити бўлиб, бу кунда рўза тутиш мумкин эмас. Шу сабаб рўза ҳақида гап кетганда “Зулхижжанинг тўққиз кунида рўза тутиш” ибораси ишлатилади.

Ашуро куни муҳаррам ойининг ўнинчи куни. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам мазкур ойининг ўнинчи куни рўза тутиб юрганлар. Вафотларидан бир йил олдин яҳудийлар ҳам шу куни рўза тутишларидан хабар топгач, келаси йили тўққизинчи куни ҳам рўза тутишни ният қилганлар. Аммо бу нарса у зотга насиб қилмаган. Шундай бўлса-да, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам сўзлари ва ниятлари шаръий қоида бўлиб қолиб, Ашуро кунининг ёлғиз ўзида эмас, балки тўққизинчи ёки ўн биринчи кунини қўшиб рўза тутиш мақсадга мувофиқдир.

Қуйидаги ривоятда зулхижжанинг ўн кунлигига тутиладиган рўзанинг фазилатидан хабар берилади.

نَأْهَلُ لِإِبَحَّةِ مَآيَّ نَمَّ أَمَّ إِلَّا قَمَّلَ سَوَّهُ يَلْعُبُ لِلَّا يَلْصَبُ نَعَّرَةَ رَيْرُهِ يَبَأَ نَعَّ
مُّمَآيِّقَ وَهَنَسِ مُمَآيِّصَبَ أَهْنَمِ مُمَوَّيِّلُكُ مُمَآيِّصَلْدَعِيِّ جَحْلَهِ يَذْرُشَعُ نَمَّ أَهْيَفُ لَدَبَعَتُهُ
هُدَنَسَ وَهُمَآيِّبُلَأَوَهَجَأَمُّنْبَأَوَهُمَآيِّقَبَ أَهْنَمِلَكُ فِي عَضِ.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳу Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан ривоят қиласи: **“Аллоҳ учун ибодат қилинишга зулхижжанинг ўн кунидан севимлироқ кунлар йўқдир. Унинг ҳар кунлик рўзаси бир йиллик рўзага, ҳар тундаги ибодат Лайлатул қадрдаги ибодатга тенгдир”**(Термизий, Ибн Можа ва Байҳақий ривояти. Ривоят санади заиф).

Демак, қайси banda зулхижжанинг аввалги тўққиз кунида ихлос билан рўза тутса, тўққиз йиллик рўзанинг савобига эришади. Зулхижжанинг аввалги ўн кечасини бедор ўтказган, таҳажҷуд намози ўқиган, зикр, тиловат ва шу каби ибодатлар билан машғул бўлган banda ўн марта Лайлатул қадр кечаси қоим бўлганлик савобини қўлга киритади. Лайлатул қадр кечаси қоим бўлиш минг ой, тахминан, саксон икки йилдан кўпроқ ибодат савобига тенг экани кўпчилигимизга маълум.

Демак, зулхижжанинг бу фазилатли кун ва тунларини ғанимат билиб, улардан оқилона фойдалансак, охиратимиз учун чексиз ва қимматли заҳира тўплаб, қиёмат куни мезонимиз оғир бўлишига сабаб амалларни бажарган бўламиз.